

TARASZ
SEVCSENKO
VERSEI

Lyra Mundi

TARASZ
SEVCSENKO
VERSEI

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1984

VÁLOGATTA MISLEY PÁL

FORDÍTOTTA

ANKA JÁNOS

CSORBA GYŐZŐ

GRIGÁSSY ÉVA

KÉPES GÉZA

KOLOS MARCELL

LÁNYI SAROLTA

RADÓ GYÖRGY

SZTRIPSZKY HIADOR

TANDORI DEZSŐ

VARGA BÁLINT

WALDAPFEL JÓZSEF

WEÖRES SÁNDOR

HU ISSN 0324 3362

Folyam ömlik kék tengerbe (<i>Weöres Sándor</i>)	7
Haragos szél, haragos szél (<i>Weöres Sándor</i>)	8
Ének (<i>Tandori Dezső</i>)	9
Minek nekem éjszemöldök (<i>Tandori Dezső</i>)	11
Gondolatok, gondolatok (<i>Tandori Dezső</i>)	12
Perebengya (<i>Tandori Dezső</i>)	16
Iván Pidkova (<i>Weöres Sándor</i>)	20
N. Markevicshoz (<i>Weöres Sándor</i>)	22
Beszél a szél a ligettel (<i>Csorba Győző</i>)	24
Kápráztass csak el, varázsló (<i>Csorba Győző</i>)	25
Gogolnak (<i>Weöres Sándor</i>)	26
Ne irigyeld a gazdagot (<i>Csorba Győző</i>)	27
Ne vegyél el gazdag leányt (<i>Weöres Sándor</i>)	28
A kicsi Marjánának (<i>Weöres Sándor</i>)	29
Napok múlnak, elmúlnak évek (<i>Tandori Dezső</i>)	30
Három év (<i>Tandori Dezső</i>)	31
Végrendelet	
(1) (<i>Sztripszky Hiador – Varga Bálint</i>)	35
(2) (<i>Anka János</i>)	36
(3) (<i>Lányi Sarolta</i>)	37
(4) (<i>Kolos Marcell</i>)	38
(5) (<i>Képes Géza</i>)	39
(6) (<i>Grigássy Éva</i>)	40
(7) (<i>Radó György</i>)	41
(8) (<i>Weöres Sándor</i>)	42
(9) (<i>Waldapfel József</i>)	43
(10) (<i>Tandori Dezső</i>)	44
(11) (<i>Csorba Győző</i>)	45
Liliom (<i>Weöres Sándor</i>)	46
A sellő (<i>Tandori Dezső</i>)	49

Kazamatában

- (Emlékezzetek, cimborák...)
 (Grigássy Éva) 52
 I. (Weöres Sándor) 53
 II. (Weöres Sándor) 53
 III. (Weöres Sándor) 55
 IV. (Grigássy Éva) 56
 V. (Grigássy Éva) 57
 VI. (Tandori Dezső) 59
 VII. N. Kosztomarovnak (Weöres Sándor) 61
 VIII. (Tandori Dezső) 62
 IX. (Weöres Sándor) 63
 X. (Weöres Sándor) 64
 XI. A kaszás (Weöres Sándor) 65
 XII. (Weöres Sándor) 66
 Nem alszom. És az éj, akár a tenger
 (Weöres Sándor) 67
 Gondolatok, gondolatok (Képes Géza) 69
 N. N. (Lemegy a nap, száll hegyek sötétje...)
 (Tandori Dezső) 70
 N. N. (Tizenhárom múlhattam akkor...)
 (Képes Géza) 71
 Nem meleg a nap idegenben (Csorba Győző) 73
 N. N. (Ó, eszmém ti! S terhes hírnevem!...)
 (Csorba Győző) 74
 A lengyeleknek (Weöres Sándor) 75
 Folyást egymástól kérdezzetjük
 (Weöres Sándor) 76
 Szörnyű élet! De mit tehetnénk? (Képes Géza) 77
 A kendő (Tandori Dezső) 78
 Irkálók mindenféle verset
 (Weöres Sándor) 80

- Gyerünk, verseljünk újra hát (Csorba Győző) 81
 Nézem, nézem ezt a pusztát (Grigássy Éva) 83
 Gazdag, kinek van házatája (Grigássy Éva) 83
 Mi is voltaképpen a szó (Tandori Dezső) 84
 Rám rontott, mint adóbehajtó
 (Csorba Győző) 86
 P. Sz. (Csorba Győző) 87
 Ha találkozánk újra, szívem
 (Grigássy Éva) 88
 Mosdatlan ég, álmos hullámok szüntelen
 (Tandori Dezső) 89
 Idegenben nőttem fel én (Tandori Dezső) 90
 Nem más kegyéért s hitvány hírért
 (Grigássy Éva) 92
 Sík mezőn, a liget mellett (Tandori Dezső) 93
 Hej, ha lenne szép cipellőm (Tandori Dezső) 95
 Gazdag vagyok, bizony (Tandori Dezső) 96
 Hozott anyám e világra (Tandori Dezső) 97
 Hej, a késem, hú pajtásom (Csorba Győző) 98
 Hó szakad, szél úzi, hordja (Csorba Győző) 99
 Bújok, jaj, egy fal tövébe (Csorba Győző) 100
 Megszólalt a kakukkmadár (Csorba Győző) 101
 Hej, nem csúszik sör se, bor se
 (Grigássy Éva) 101
 Hej, Kata, hej, szép Katica (Weöres Sándor) 103
 Sose félj az ellenségtől (Weöres Sándor) 105
 Jaj, mért fordultál, zöld mező
 (Tandori Dezső) 106
 Száll a köd a völgyön által (Weöres Sándor) 107
 Mogyorósban jártam-keltem
 (Weöres Sándor) 108
 Nem jegenye zúg a szélben (Csorba Győző) 109

Ösvényt törtem meredek (*Weöres Sándor*) 110
Messzi rónák végtelenje (*Grigássy Éva*) 111
Gázló mellett, ott a kertben (*Csorba Győző*) 111
Anyám, lenne gyöngyklárisom csak
(*Tandori Dezső*) 112
Nem akarok házasodni (*Tandori Dezső*) 113
A posta megint be se tért (*Tandori Dezső*) 115
Nincs e rabságban, e magányban
(*Tandori Dezső*) 116
Ne éjidőn, ne amikor (*Tandori Dezső*) 117
Akár a sztyeppén a csumákok
(*Grigássy Éva*) 119
A nap előtt felhőcske úszik
(*Weöres Sándor*) 120
Nem bankódom s untatok már
(*Csorba Győző*) 121
Minek nekem házasodni (*Weöres Sándor*) 121
Kivirult a mezőn (*Weöres Sándor*) 123
Itt e földi paradicsom (*Tandori Dezső*) 124
Husvét-vasárnapi fényben (*Weöres Sándor*) 127
Megesik, hogy az öregember
(*Weöres Sándor*) 128
Tán magam írjak levelet (*Tandori Dezső*) 129
Arany korom, szép ifjúságom
(*Tandori Dezső*) 131
Együtt nőttünk fel valaha
(*Weöres Sándor*) 132
Azért ha jön az ős, az ember
(*Tandori Dezső*) 134
Számolom a napot, éjet (*Weöres Sándor*) 136
Énekelünk, elszéledünk (*Weöres Sándor*) 138
Nem könyörgött a fiáért (*Weöres Sándor*) 138

Ó, ha tudnátok, úrfiak (*Képes Géza*) 140
Szépséggel, kecses alakoddal (*Tandori Dezső*) 143
A lámpák égnek. Zenekarban
(*Weöres Sándor*) 145
Vajon a rabsors meg a balsors
(*Tandori Dezső*) 146
Álmodom most is: hegy tövében
(*Tandori Dezső*) 147
Sors (*Weöres Sándor*) 148
Múzsza (*Weöres Sándor*) 149
Dicsőség (*Weöres Sándor*) 151
Álom (*Weöres Sándor*) 152
Ne sajnálj, nem vagyok beteg
(*Weöres Sándor*) 153
A XI. zsoltár mintájára (*Weöres Sándor*) 154
Ézsaiás könyve 35. részének nyomán
(*Csorba Győző*) 155
N. N. (Mint te, mosolygó liliom...)
(*Weöres Sándor*) 157
Komló nyílik, sok kis csillag
(*Weöres Sándor*) 158
Hugomnak (*Weöres Sándor*) 159
Azt gondoltam ostoba fejjel
(*Weöres Sándor*) 160
Imádság (*Weöres Sándor*) 161
Letűnt korszakban, hajdanán
(*Weöres Sándor*) 163
Telhetetlen cárok (*Weöres Sándor*) 164
Apácahimnusz (*Tandori Dezső*) 165
Bozótos a Dnyeper partja (*Weöres Sándor*) 166
Kettesben nőttek, növekedtek
(*Weöres Sándor*) 167

- Tiszta sugár! Fényes sugár!
(Weöres Sándor) 168
- Likerának *(Weöres Sándor)* 169
- Archimedes, Galilei *(Weöres Sándor)* 170
- L. *(Weöres Sándor)* 170
- Nem panaszkodom én istennek
(Weöres Sándor) 171
- Ifjúságod már messze-messze
(Weöres Sándor) 172
- Az elesettet már ne öljék *(Weöres Sándor)* 173
- Itt is, ott is: kibírhatatlan *(Weöres Sándor)* 174
- Ó, ti szegény, vak emberek *(Weöres Sándor)* 175
- Volna kívül leülnöm és kívül
(Weöres Sándor) 176
- Víz csorog a jávorfáról *(Weöres Sándor)* 177
- Járom éjjel a Néva-partot *(Weöres Sándor)* 178
- N. T. *(Weöres Sándor)* 179
- Ideje már, hogy eltűnjünk
(Weöres Sándor) 180
- Betűrendes címmutató 185

A KIADÁSUNK ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ EREDETI MŰ:

ТАРАС ШЕВЧЕНКО:

ПОВНЕ ЗІБРАННЯ ТВОРІВ У ШЕСТИ ТОМАХ.

ВИДАВНИЦТВО АН УРСР, КИЇВ, 1963. Т. 1-2.

KIADTA AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ
A KIADÁSÉRT
AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA FELEL
SZEDTE ÉS NYOMTA A KNER NYOMDA
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 73
KÉSZÜLT GYOMAENDRÓDÖN 1984-BEN
FELELŐS SZERKESZTŐ: KARIG SÁRA
A SZÖVEGET AZ EREDETIVEL
MISLEY PÁL VETETTE EGYBE
A SZOROZATOT MIKLÓSI IMRE TERVEZTE
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: KELLER KLÁRA
KÉSZÜLT 3000 PÉLDÁNYBAN, 7,8 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN 963 07 3689 6

BESZÉL A SZÉL A LIGETTEL

Beszél a szél a ligettel,
Susorog a sással,
Duna vizén árva csónak
Úszik a sodrással.
Csónak úszik tele vízzel,
Föl nem tartja senki,
Ki is tenné? – a halásznak
Rég el kellett menni.
Kék tengerbe ért a csónak,
A hab égnek áradt –
Szétmorzsolta –, ám előbb még
Fordult véle párat.

Aki árva – mint a csónak,
Tengerbe ha úszik –
Könnyen eljut idegenbe,
Ott pedig – a búig.
Jó emberek, mint a hús hab,
Még kissé becézik,
Majd könnyel nézik ők is,
Könnyeit ha ejti.
S kérdezd később, merre járhat,
– Nem tud róla senki.

Szentpétervár, 1841

CSORBA GYŐZŐ

Jó testvérként, bárha ámítsz,
Mondd meg, mit tehetnék:
Kérjem Istent? Búslakodjam?
Vagy zúzzam fejem szét??!

Szentpétervár, 1844. december 13.

CSORBA GYŐZŐ

GOGOLNAK

Eszme után eszme szárnyat bont, kirepül:
Egyik nyomta lelke, másik fájt nekem,
Harmadik csendesen sírva bolyong körül,
S nem látja meg isten, mért sajdul szivem.
Hol lelek hát rokonlelket,
Aki ráfigyelne,
Ha a nagy szót, bilincs-oldót
Megleli az elme?
Mind süketek, némák, vakok,
Sorsuk iga, járom –
Te nevethetsz, én zokogok,
Ó, én nagy barátom!
De mi sarjad a sírásból?
Csak rossz dudva, sok gyom!
Szabad ágyúk dőrejére
Nem fülel az otthon.
Áruló fiát az apa
Le nem kaszabolja...
Szabadságért, becsületért
Nem rendül Ukrajna.

KÁPRÁZTASS CSAK EL, VARÁZSLÓ

Kápráztass csak el, varázsló,
Néked nincs, mi fájjon!
Szíved edzett már, de én még
Félek, ősz barátom.
Ezt az üszkös, puszta házat
Szétrombolni végképp,
Szívem, pajtás, eltemetni,
Azt is félek én még.
Visszatér talán reményem,
Föltámasztja bennem,
Meggyógyítja egy parányi
Könnycsepp a szememben –
Visszatér a puszta házba,
Hogy majd ott telelve
Legalább belül a kormos
Fészket átmeszelje.
És tüzet rak, és befűt, és
Gyújt szelíd világot...
Gondolat-szülöttemre
Tán még rátalálok.
Térdre hullok egyszer újra
Én még velük együtt.
Az igazság napja egyszer
Álmaimba felsüt...

Áruló fiát az apa
Le nem kaszabolja,
Hanem a cár seregébe,
Vágóhídra tolja.
Eladja a cárnak, trónnak
És német kutyáknak...
Ej, no! Sírunk és nevetünk,
Akármit csinálnak.

Szentpétervár, 1844. december 30.

WEÖRES SÁNDOR

NE IRIGYELD A GAZDAGOT

Ne irigyeld a gazdagot:
Szeretet, barátság
Az övé csak úgy lehet, ha
Megadja az árát.
Ne irigyeld a hatalmast,
Mert másnak parancsol,
Ne irigyeld, aki híres,
Tudja az nagyon jól:
Nem személye – híre tetszik,
Annak fénye oly szép,
S érte néki könnye hullott,
Hogy más szórakozzék.
Ifjak is, ha egybegyűlnek
Csöndes kedvtelésben,
Mintha égben – ám a végzet
Már ugrásra készen.

Ne irigyelj senki embert,
Nézz körül: belátod,
Hogy a mennyet földön, égen
Meg sosem találod.

Mirgorod, 1845. október 4.

CSORBA GYŐZŐ

NE VEGYÉL EL GAZDAG LEÁNYT

Ne vegyél el gazdag leányt,
Kikerget a házból.
De szegényt se vegyél, amíg
Álmodra vigyázol.
Legyen párod a szabadság:
Kozák reménysége!
Ne gazdagság, de tág térség,
Mezők szélessége.
Ott aztán nem kérdi senki:
– Búdat minek hordod?
Meg mi okból és mi végett
Lóगतod az orrod? –
Párosával könnyebb – mondják –,
Mi az embert bántja...
Ne higgy nekik: könnyebb sírni,
Ha senki se látja.

Mirgorod, 1845. október 4.

WEÖRES SÁNDOR

Ha meghalok, domboruljon
 Kurgán-sír fölém,
 Végtelen mezőn, imádott
 Ukrajnám ölében.
 Hegyre, síkra lássak onnét,
 S fentről rendre halljam,
 Hogy bömböl, hogy hömpölyög lent
 A Dnyeper alattam.
 Ukrajnából majd ha hordja
 Kék tenger vizébe
 Ellenségünk gyáva vérét...
 Akkor szállok égbe:
 Rónát, bérceket hátrahagyva
 Megköszönni mindent
 Ott az Úrnak... ámde addig
 Nem ismerem Istent.
 Ássatok sírt, rajta aztán,
 Láncotok lerázva
 Jöjjön el a szent szabadság
 Zsarnokvérben ázva.
 S majdan engem a szabad s új,
 Nagy családi körben
 Emlegetsetek meg olykor,
 Rám gondolva, csöndben.

CSORBA GYŐZŐ (1983)

Csalfa álomból ocsúdnék?
Nézek mint a szédült:
Fekete a falu – s az ég,
Az is elsötétült.
Szétszéledve legel a nyáj –
Hej, nem az én nyájam!
Amott: házak – de tudom már:
Nincsen nekem házam!
Koldus vagyok! – s hullni kezdett
Könnyem, mint a zápor.
De egy kislány az út mellett,
Nem is olyan távol,
Kendert nyűtt és meghallotta,
Hogy ott sirok sóhajtozva.
Megesett a kicsi szive,
Átjött hozzám csendben,
Letörölte könnyeimet
És megcsókolt engem...
Mintha a nap ragyogni kezdett volna,
Úgy éreztem, enyém a nagyvilág,
Tölgyerdők és mezők s minden virág!
És tréfálkozva hajtottuk itatni
A nyáját a virágos réten át.

Semmiség mindez! Mégis valahányszor
Eszembe villan: szivem ég, sajnó.
Mért nem éltem le életemet ott
E tündéerkertben, mint egyszerű pásztor!

Meghaltam volna a hazai rónán
Nyugodtan, mint kit már semmi se bánt
S kinjaimat most itt nem panasználám,
Átkozva istent, embert egyaránt!...

Orszéki erőd, 1847

KÉPES GÉZA

NEM MELEG A NAP IDEGENBEN

Nem meleg a nap idegenben,
Otthon viszont megégetett.
Nem éltem könnyű életet,
Dicső Ukrajnám, földeden sem.
Nem kedveltek s szerettek ottan,
És én se senkit, átkomat
Hallhatták a bitang urak,
És imádkoztam és bolyongtam.
Főlemlegettem egyre-másra
A súlyos, régi éveket,
Hogy Krisztus megfeszítettett...
Másképp ma is aligha járna!
Nekem sehol se víg a sorsom,
De Ukrajnában, ott se lesz,
Egyforma hát, ha az, ha ez,
Jó emberek, szavamra mondom.
Adná Isten... de csak avégre,
Hogy koporsóm ne idegen
Fából készítse muszka-kéz, s e
Koporsón legalább legyen

A szent Dnyeper mellől kevéske
Föld, mit szent szél hoz el nekem,
S nem is kell több. Ez minden. Ennyi.
Adná Isten... Mit is?... Node
Mért vonjam Istent is bele,
Ha úgy se lesz belőle semmi?

Orszki erőd, 1847 második fele

CSORBA GYÓZÓ

N. N.

Ó, eszméim ti! S terhes hírnevem!
Bűnhődöm kínban érted és hiába,
Idegen földön... vétkem mégse bánva!...
Mint jó s hú hitvest, úgy szeretlek én,
Úgy vagy, mint árva Ukrajnám, enyém!
Töltsd rajtam, gyarlón, bárhogy kedvedet,
Csak el ne hagyj, ha kell, megyek veled
A mély pokolba is

Kegyed talált

Nálad bős Néró s Asszurbanipál,
Heródes, Kain, Krisztus, Szókratész... Te
Csúfság! Néróról éppen úgy ítélsz te,
Miként a jó görög bölcsről!... Megértem:
Lepézeltek... Nyilván ez volt az érdem.
De én, szegény... nekem mim van vajon?
Kegyed vajon mivel szolgálhatom?
Talán az énekemmel?... Jaj nekem,

74

Akad, ki szebben, s ingyen énekel.
S mily furcsa, bús, ha arra gondolok,
Hány lázadó fő hullt azért le, hogy
Elnyerje e csodát... Mint rossz ebek,
Testvérek érte úgy verekszenek.
Holott a dics, mit űznek elvakultan:
Bukott lány részegek közt, egy lebujsban.

Orszki erőd, 1847 második fele

CSORBA GYÓZÓ

A LENGYELEKNEK

Szabad kozákokként ügettünk
Hajdan, az egység előtt –
Minden évnek kalásza nőtt!
Lengyelekkel barátok lettünk,
Szabad földünkkel büszkélkedtünk,
És kertünkben, mint liliom,
Virult a lány, dal, vigalom...
Az anya büszke volt fiára,
Aki nőtt szépen, szabadon,
Hogy fényt derítsen vén-korára
Szülőjének, ne érje szégyen...
Mig azután Krisztus nevében
Jött lengyel papok sokasága,
S lett édenünkől csonka rom.
Vér- és könny-tenger folyt a réten;
Az árváknak Krisztus nevében
Jut kereszt-hordás, siralom...

75

És a kozákkapitányok
Sírnak a menetben.
Kapitány urak a kozák
Hadi holmit hozzák,
Összetört, jó öntött pánccelt,
Vele aranszablyát.
Három hosszú kozákpuskát,
Dörgő mordályt hármat,
És a fegyverre egy kozák
Drága vére száradt.
Most a ló, tört patás holló
Következik sorra...
Ott a hátán az a nyereg
Kendővel takarva.

Orszáki erőd, 1847 második fele

TANDORI DEZSŐ

IRKÁLOK MINDENFÉLE VERSET

*Azt mondják: a kutya, ha meg-
szokta, hogy a szekér mögött
fusson, szalad a szán után is.*

Irkálok mindenféle verset:
Csak a tintát és papírt rontom.
Bezzeg azelőtt! Ne füllentsek,
Emlékszem és igaz, ha mondom:
Úgy írtam: könnyem is fakadt!
És most egyetlen perc alatt
Átrepülök egy órácskára

Homályba-rejtve Ukrajnába
És mintha mással jót tennék,
Oly könnyű és békés nekem!
Bár mondhatnám: Nem szeretem
Ukrajnát s immár feledem
S ellenségeim átkozom
Mindazért, mit most szenvedek!
De megbocsátok, emberek,
És értetek imádkozom;
Tartsatok jó emlékezetben,
És bár rosszat egynek se tettem,
Köztetek éltem s félek, hátha
Maradhatott valahol szálka.

Orszáki erőd, 1847

WEÖRES SÁNDOR

GYERÜNK, VERSELJÜNK ÚJRA HÁT

Gyerünk, verseljünk újra hát.
Csak úgy titokban. Rajta, ismét,
Az új hang készen hogyha nincs még,
Szabjuk talán a régít át.
Vagyis... pontosabban: tehát,
Hogy ne lódítsak... Rajta, ismét,
Ember, sors, halld átkunk szavát.

Ember, hogy tudd meg, kik vagyunk,
És tiszteld is szavunk.
Sors, hogy örökké éberem
Gondunk gondod legyen.
Mert mit csináltál, szívtelen?
Az apró gyermeket
A keresztútnál könnyedén
Otthagytad. S mit tehet
Ilyenkor egy gyermek, szegény –
Korra akármilyen? –
Idegen ösvények során
Elvánszorgott nagy csöndesen,
S az Urálon is túl jutott.
Rabként pusztában élt...
Ne átkoználak hát, te sors,
Az álnokságodért?
De nem teszem, nem, semmiért,
Inkább elrejtezem
A sáncoknál. S titokban ott
Majd verset körmölök,
Gyötrődöm és reménykedem,
S várlak, te sors, a nagy
Dnyeper mellől, hogy mint rabot
Egyszer meglátogatsz.

Orszki erőd, 1848 első fele

CSORBA GYŐZŐ

NÉZEM, NÉZEM EZT A PUSZTÁT

Nézem, nézem ezt a pusztát,
Egyre-egyre nézem...
Vénségemre se ad isten
Szabadulást nékem?
Hej, hogy útra kerekednék
Haza Ukrajnába,
Van még, ki az öreg legényt
Tán jószívvel várja.
De jó lenne megpihenni
Hő imát rebegni
De jó lenne... Eh, csak álom
Nem lesz abból semmi.
De hogy győzzem a rabsorsot
Ilyen szárnysegetten?
Mondjátok meg, jóemberek,
Vagy eszemet veszttem.

Orszki erőd, 1848

GRIGÁSSY ÉVA

GAZDAG, KINEK VAN HÁZATÁJA

Gazdag, kinek van házatája,
Hol testvérnénje várja tán
Vagy anyja éldegél. Az ám!
De hát ily kincsek birtokába
Engem a sors nem juttatott,
Nélküle tengtem úgy-ahogy.

Miért sajnálsz, öregem,
Hogy ilyen-olyan mundér szerint
Rab a világ, egy-gyötrellem?
Muszka mundért hordasz te is,
Meg van tépve a szíved is,
És ami jó volt, drága, szent,
Réges-rég odalett,
látnod kell: ez az életed,
Így van-e, galambom? – Ehem...

Kosz-Aral, 1848 második fele

TANDORI DEZSÓ

RÁM RONTOTT, MINT ADÓBEHAJTÓ

Rám rontott, mint adóbehajtó,
Itt messze ősz és unalom.
Hová rejtőzzem, bús csavargó?
Én Istenem, nem is tudom.
Mit is tehetnék? Lám, bolyongok
Az Aral partján; s verselek.
Titkon, mert bűn, előszedek
Lelkemből egy-egy régi dolgot,
S leírom szépen; hogy a fojtott

Bánat, mint muszka katona,
Ne férközhessen be soha
Lelkembe. Ám veszett zsíványa
Csak nem kímél, minden hiába.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYŐZŐ

P. SZ.

Kár a gonoszra haragudni,
Rossz híre rajta öröködik.
Az érdemli a haragot, ki
Hírével is fondorkodik.

Földül ma is, ha a nagy-óras,
Gót stílű ház eszembe jut;
Látom az inséges falut,
S hogy a paraszt lekapja rongy
Sipkáját a zászló előtt,
Mely akkor leng, midőn az úr bent
Hitvány bandájával mulat.
E hájas, nyájas, rest alak:
Hóbortos hetman kerget sarja,
Dicső egy honfi, aki még
Kereszténynek is ritka fajta.
Elmegy Kijevbe, évre-év,
Urak között darócba lépdel,
Gugyit vedel a póri néppel,
S hangos szabadgondolkodó.

Ahogy a fűszál a völgyben,
Hervadozom, előregszem,
Egyre egyedül.

Nem nézek már a világra,
Nem leszek már senki társa...
Vén anyám pedig...

Anyám, bocsáss meg lányodnak!
Mert én téged csak átkozlak,
Tudom, holtomig.

Kosz-Aral, 1848 második fele

TANDORI DEZSŐ

HEJ, A KÉSEM, HÚ PAJTÁSOM

Hej, a késem, hú pajtásom
Dugom csizmaszárba,
S igazságért, dicsőségért
Megyek hét határba.
Se partszélien, se mezőben,
Hej, ha elmenőben,
Járok – bár az út előttem –
Míntha levegőben.
Beszélek majd a zsidóval,
Gazdag urasággal,
Hitvány mentés kisnemesek
Hitvány csapatával
S a csuhással, ne mulasszon –

Tegye hivatását,
Buzgón bújja bibliáját,
Jól vezesse nyáját.
Testvér testvért ki ne fosszon,
Ne mocskolja vérrel,
Katonának özvegyasszony
Fiát ne vigyék el.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYŐZŐ

HÓ SZAKAD, SZÉL ÚZI, HORDJA

Hó szakad, szél úzi, hordja,
Már minden fehér lett.
A sövénynél, kint az utcán
Özvegy néne lépked.
A templom felé igyekeznek,
Kérni pár kopejkát
Az uraktól, kik két éve
Fiát megfogatták,
S elvittették katonának.
Pedig úgy remélte,
A menyénél vén korára
Jól fog élni végre.

Nem lett így. Most hát kikoldult,
Néhány garasáért
Gyertyát gyújt a Szűzanyának,
S éget a fiáért.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYÓZÓ

BÚJOK, JAJ, EGY FAL TÖVÉBE

Bújok, jaj, egy fal tövébe,
S bámulom az utcát,
Lánypajtások szórakoznak,
Játszanak fogócskát.
Hannájuk, Hannácska szentem
Közülük hiányzik:
Más a hangjuk, mint egyébkor,
S arcuk sem sugárzik.
Nincs velük kicsiny galambom.
Ott búj messze, messze,
Valahol anyósa mellett
Lépteimre lesve.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYÓZÓ

MEGSZÓLALT A KAKUKKMADÁR

Megszólalt a kakukkmadár
Viruló berekben,
Sírva fakadt a leányka,
Mivel párja nincsen.
A fiatal, vidám évek,
Lányéveim, lám, lám,
Úgy úsznak el, mint a virág,
Ha víz hordja hátán.
Hogyha volna apám, anyám,
S ha gazdag is lenne,
Valaki tán megszeretne,
S talán el is venne.
De hát nincs így, lányidőmet
Elhagyatva töltöm,
S árva leszek akkor is, ha
A halálom eljön.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYÓZÓ

HEJ, NEM CSÚSZIK SÖR SE, BOR SE

Hej, nem csúszik sör se, bor se,
A víz se nagyon,
Hej, a csumák legénykével
Baj lett az uton.
Belesajdult a fejébe,
Mindene sajog,

MOGYORÓSBAN JÁRTAM-KELTEM

Mogyorósban jártam-keltem
Mulatságból.

Molnárlegényt megszerettem
Mulatságból.

Míg a molnár lisztet őröl,
Velem beszél esküvőről
Mulatságból.

Gombáért ligetben jártam
Egynéhányszor,
A nyerges fiát ott láttam
Egynéhányszor.
Varr bőrszíjat, kantárt, nyeret,
Azért engem is ölelget
Egynéhányszor.

Fáért mentem az erdőbe
Egyszer-másszor,
Leltem kádár szeretőre
Egyszer-másszor.
Míg a kádár abroncsozik,
Énvelem is szórakozik
Egyszer-másszor.

Anyám faggat: „Mondd kereken,
Édes lányom,
Melyik lesz a vőm énnékem,

Édes lányom?”

Mit csináljak? – Azt feleltem:
„Egyszerre lesz, anyám-lelkem,
Mind a három!”

Kosz-Aral, 1848

WEÖRES SÁNDOR

NEM JEGENYE ZÚG A SZÉLBN

Nem jegenye zúg a szélben,
Magányos leányka
Szidja sorsát, hogy miért is
Ítélté magányra.
– Nyelne el, te, sorsom,
Nyelne el a tenger!
Mért nem hagysz egy szép legénnyel
Élnem szerelemben?
Ha a lányok csókolóznak,
Ha ölelik őket,
Nem ismerem, milyen érzés
Ez a szeretőknek.
S nem is fogom. Jaj, anyácskám,
Lány maradni mindig
Szörnyű lenne, míg csak élek,
S nem szeretni senkit!

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYÓZŐ

ÖSVÉNYT TÖRTEM MEREDEK

Ösvényt törtem meredek
Dombon át,
A vásárra toltam egy
Taligát,
Árultam a piacon,
Perecet,
Kaptam érte éppen öt
Kopeket.
Négy kopeket, kedvesem,
Elíttam,
Ötödikért egy dudást
Fogadtam.
Dudálj, dudálj, te dudás,
Szilajon,
Hadd olvadjon rengeteg
Bánatom.
Ládd-e, szép lány néz feléd,
Lejt eléd –
Tiéd vagyok, édesem,
Csak tiéd!

Kosz-Aral, 1848

WEÖRES SÁNDOR

MESSZI RÓNÁK VÉGTÉLENJE

Messzi rónák végtelenje,
Dombos hantok árnyas enyhe,
Esti órák csókos csendje,
Suttogásunk, csalfa álmunk
Most is bennem él.

Mi lett velünk? Semmi, semmi,
Nem tudtunk mi egygé lenni,
Múltak évek, múlt az élet,
Ifjuságunk, ládd, mivé lett,
Oda már, oda.

Oda mind a kettőnk sorsa!
Én vason, te özvegysorba...
Csak bolyongunk, mint az árnyak,
S üdvére a régi nyárnak
Visszagondolunk.

Kosz-Aral, 1848

GRIGÁSSY ÉVA

GÁZLÓ MELLETT, OTT A KERTBEN

Gázló mellett, ott a kertben
Nem hajt már a lonc ki.
Nem jár a lány a gázlóra,
Onnét vizet hozni.
Sövény mellett, karó szárán

Komló zöldje szárad,
Ül csak, ül bent, el se hagyja
A leány a házat.
Gázló mellett, ott a kertben
Hajlik a fűz ága.
Nagyon-nagyon szomorú az
Éjszemöldű lányka.
Vergődik, mint partra tett hal,
Sír, sír nyakra-főre,
Sír szegény... Egy senkiházi
Csúfot úz belőle.

Kosz-Aral, 1848 második fele

CSORBA GYŐZŐ

ANYÁM, LENNE GYÖNGYKLÁRISOM CSAK

Anyám, lenne gyöngyklárisom csak,
Elmennék a vásárba holnap,
Bizony, a vásárban, anyám, ott
Muzsikálnak a muzsikások.
A legények a lányoknak,
Anyám, ott, ott udvarolnak!
De fáj a szívem!

Jaj, elmegyek, el én, imádkozni,
És elmegyek cselédnek, szolgálni,
Anyám, kecses cipőt vásárolok,
Hej, muzsikásokat felfogadok.
Bámulnak majd az emberek,
Anyám, ha én táncba megyek.
Sorsom, jaj, milyen!

Ne hagyd, hogy életem leánysorban
Teljen, hajamat fonjam, befonjam.
Szépségem ne otthon nyűjem el,
Ne teljen magányban életem.
De míg kényeret keresek,
Csak elnyűvöm szépségemet.
De fáj a szívem!

Kosz-Aral, 1848 második fele

TANDORI DEZSŐ

NEM AKAROK HÁZASODNI

Nem akarok házasodni,
Minek megnősülni;
Minek a kemencesutban
Kölyköket nevelni?
Ugyan minek nekem, anyám,
Eke mögé állni,
Bársony kaftánban napestig
A barázdát járni?
Megyek inkább, szövetkezem

A NAP ELŐTT FELHŐCSKE ÚSZIK

A nap előtt felhőcske úszik,
Vörös széleit beborítja
És a napot aludni hívja
A kék tengerbe: letakarja
Rózsaszínű takaróval,
Mint anya porontyát.
Szép a szemnek. Egy órácskát,
Csak egy rövid órát
Pihenhet a megkínzott szív,
Istennel beszélget...
De a pára mint ellenség
Elfedi a tengert
És a rózsaszínű felhőt.
Maga mögött árnyat
Tereget a szürke pára,
A lelkedre árad
Takarón, némán, sötétén;
Öröm híre-hamva
A világot betakarja,
Mint porontyát anyja.

Kosz-Aral, 1849

WEÖRES SÁNDOR

NEM BÁNKÓDOM S UNTATOK MÁR

Nem bánkódom s untatok már
Senkit én továbbá,
Lesz, ahogy lesz, útra válok –
Elmegyek világgá.
Jól beüt – lesz végre párom,
Nem – víz lesz halálom,
De szolgának nem szegődöm
Soha semmi áron.
Útra keltem hát világgá,
S többre nem jutottam;
Szabadságot jó népektől
Még pénzért se kaptam,

Kivetettek kérdezetlen
Rabnak messze engem...
Földjeinken ilyen dudva
Ugyan ne teremjen!

Kosz-Aral, 1849 első fele

CSORBA GYÖZÖ

MINEK NEKEM HÁZASODNI

Minek nekem házasodni?
Vagy eljegyezkedni?
Ember legyek? – a kozákok
Győznének nevetni!
„Megbolondult – mondanák majd –

És épülnek új templomok:
Éljen a részeg cár-atyus;
Bizantinizmus, el ne fuss;
Azontúl, egyelőre: kuss...

Szentpétervár, 1858. november 22.

WEÖRES SÁNDOR

A XI. ZSOLTÁR MINTÁJÁRA

Milyen kevés már a szent ember
E világon, irgalmas isten!
Titkon egymásnak láncokat
Szívük éjében kalapálnak,
Mézes-mázos csókot dobálnak,
S várják, jön-e a pillanat,
Mikor begöngyölt testvérükre
A sír göröngye rászakad.
Isten! Magányodban örökre
Bilincset versz az álnok nyelvre,
Zárat a fennhéjázó szájra,
Amely az ember-elmét áldja!
Am mindenki dicséri itt
Fejünk s nyelvünk áldásait;
Hol az Úr, ki mondaná nekünk:
Másként ítéljük és beszélünk?
– Feltámadok! – szól az Úr hangja. –
A gazul megkínzottakért,
A megbilincselte rabokért,
A nyomorult koldusokért:

Hatalmam mind felmagasztalja!
Én, őrzőjük, örökre hú,
Szót emelek...

És meghajolnak,
Mint vihar-leteperete fű,
Rendjei szónak, gondolatnak.
Miként hajlított, kalapált,
Hétszeresen öntött ezüst,
Minden beszéded és csodád,
Hogy a sötétet szerte-űzd.
Áraszd hát szent szavaidat
Szét az egész földön! Csodád
Vallja s hiszi az ég alatt
Az egész szenvedő család.

Szentpétervár, 1859. február 15.

WEÖRES SÁNDOR

ÉZSAIÁS KÖNYVE 35. RÉSZÉNEK NYOMÁN

Örülj, örülj, kiszült fűvű mező!
Örülj, te zöld vetést nem ismerő,
Kopár föld! Nyíl ki rózsaszín
Liljomként, nyíl ki kedvesen!
És kizöldülsz, és kivirulsz,
Jordán földjéhez hasonulsz,
Szent partja, rétje amilyen!
S Kármel jó híre, Libanonnak
Dicse, nem csalfény takar ott majd,

Arannyal szótt és dúsan ékelt,
Szabadság, jóság pelyhe-bélelt,
Szent omophóriona véd meg,
Takar be akkor, drága, téged.
S az Úr csodáit rendre látják,
Még a vakok is megcsodálják.

És a fáradt, rab kezek majd
Pihenőre térnek,
Megnyugosznak az elernyedt,
Rokkant, gyöngé térdek!
Tört szívűek, föl, vigadni,
Higgyetek csodákban! –
Ítélt Isten: ti, gyötörték,
Szabadulást kaptok.
Hanem a gonosztevőknek
Mégfizet keményen!

A szent igazság, ha tevékeny
Útján leszáll, én Istenem,
A földre, és ott megpihen:
A vakok látnak majd, a sánták,
Mint bérci zergék, úgy szökellnek,
A némák nyitják szájukat;
Onnét a szó, mint víz fakad,
S a száraz, pusztá rengetegnek
Holt fái lassan ébrednek,
Vidám folyók futnak tova;
Tavak köré lágyan simul
Pompázatos berkek sora
S madárhad zengő kórusa.

Sztyeppe és tó újraéled,
S versztakő-tagolta
Út nem lesz, átváltozik mind
Szentre és szabadra;
S a hatalmasok ezekre
Rá sosem találhatnak,
Szolga szolgát ott viszontag
Csöndben megtalálhat,
S járva rajtuk egyesülhet
Boldogan, vidáman.
S víg falvak nőnek ki sorra
Majd az árva tájban.

Szentpétervár, 1859. március 25.

CSORBA GYŐZŐ

N. N.

Mint te, mosolygó liliom:
Virult hajdan egy hajadon,
Jordán partjáról vitte szét
E föld terén a szent ígét.
Te is, Dnyeszter-parti virágom...
De nem! Hisz megfeszítenék,
Szibériába küldenék
A védtelent! Dehogy kívánom
Pokolba...

Mennyet e világon,
Uram-teremtőm, szánj neki!

Legyen neki az élet álom,
Ne másfélét kívánj neki!
Óvd, ápold zsenge életét,
Mennyországodba még ne vidd el!
A földön ezer szépségeddel
Nyügözd szelíd tekintetét.

Szentpétervár, 1859. április 19.

WEÓRES SÁNDOR

KOMLÓ NYÍLIK, SOK KIS CSILLAG

*Fegyir Ivanovics Csernenkónak
1859. szeptember 22. emlékére*

Komló nyílik, sok kis csillag,
Hegyen-völgyön kozák ballag,
Bánatával veszkölődik –
A boldogság hol rejtőzik?

Kocsmában-e módosaknál?
Határban-e kordésoknál?
Vagy a róna négy szélvésze
Szétsodorta messzeségbe?

Sem itt, sem ott, kedves komám,
Apró házban őrzi a lány
Keszkenője hajtásában,
Menyasszonyiládájában!

Libvin, 1859. június 7.

WEÓRES SÁNDOR

HUGOMNAK

Dnyeper-parti fővényt tiporva
Szegény falvakat jártam sorra
S gondoltam: békét hol lelek?
Hol hullok el? Mért szenvedek?
És álmot láttam: egy szép kertben,
Körül virággal övezetten,
Mint párját váró ifju lány,
A halmon kunyhó álldogál
És Dnyeperünk sok habja táncol,
Úgy csillog, úgy ég, szinte lángol!
Húvös sötétségben halad
Kiskertben, dús meggy-lomb alatt
Én legkedvesebb nőtestvérem,
Ki oly sokat szenvedett értem.
Édeni húsben lehever,
Mögötte zúg a nagy Dnyeper;
Testvérét várja holtaiglan
És rémlik néki: csónak villan,
Hullámkaréjon átrepül,
Felbukkan, újra elmerül...

(8)

Ha meghalok: tágas mezőn
Vessétek az ágyam,
Egy kurgánnak magasában,
Édes Ukrajnámban,
Hol a füves messzeséget
Véges-végig látom
És hallgatom, hogy a Dnyeper
Mint zúg a lapályon.
Ha majd hallom: hogy özönöl
Az ellenség vére,
Ha majd ömlik Ukrajnából
A tenger kékjébe –
Akkor fel az égig szállok
S a küszöbig ott fent,
Hálát adni. Hanem addig
Nem ismerek istent.
Keljetek fel, zúzzátok szét
Valamennyi láncot,
Zsarnok-vérrel öntözzétek
A szent szabadságot.
S akkor majd a nagy családban
Szabad, új családban
Csendes szóval hordozzátok
Nevem a hazában.

WEÖRES SÁNDOR (1953)

(9)

Ha meghalok, temessetek
Dombtetőre engem,
Kedves Ukrajnámban, téres
Puszta közepében,
Honnan nagy, széles mezőket
S a meredek partú
Dnyepert látni, s hallani is,
Ahogy zúgva zúdul.
Majd ha ellenségünk vérét
Mossa Ukrajnából
Kék tengerbe, dombot, mezőt
Mindent hagyok akkor.
Odébb állok én és szállok
Isten elé ott fent
Imádkozni... hanem addig
Nem ismerek istent.
Temessetek el, és talpra,
Tépve minden láncot
Rossz vérükkel öntözzétek
A szép szabadságot.
S a nagy, új, szabad családban,
Nem feledve engem,
Emlékezzetek meg rólam
Nyájas szóval, csendben.

WALDAFFEL JÓZSEF (1961)